

**Dr. Babasaheb Ambedkar
Open University**
(Established by Government of Gujarat)

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University

Vivekanand Library

In Association With

Raja Rammohun Roy Library Foundation

National Seminar on

“Role of Libraries in Viksit Bharat@2047”

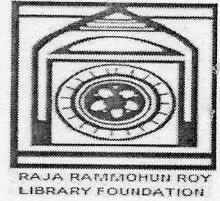
Date: 4 January, 2025

BAOU
Education
for All

**Dr. Babasaheb Ambedkar
Open University**
(Established by Government of Gujarat)

Patron

Prof. (Dr.) Ami Upadhyay
Vice- Chancellor

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
Ahmedabad

Convener

Prof. (Dr.) Priyanki Vyas
Professor, HOD

Department of Library & Information Science, SHSS

Dr. Nisha Joshi

Assistant Professor, Librarian (I/C)

Department of Library & Information Science, SHSS

Organizing Committee

1. Dr. Maheshprasad Trivedi
3. Prof. Manoj Shah
5. Prof. Yogendra Parekh
7. Dr. Sonal Chaudhari
9. Miss. Divya Darji

2. Prof. Nilesh Modi
4. Prof. Ajitsinh Rana
6. Dr. Awa Shukla
8. Mr. Rohit Parmar

Conference Schedule

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Vivekanand Library
In association with
Raja Rammohun Roy Library Foundation

National Seminar on "Role of Libraries in Viksit Bharat@2047"
Program Schedule 4th Jan, 2025

Sessions	Time	Venue
Registration	9:30 to 10:45 A.M	Gautam Hall
Breakfast	9:30 to 10:45 A.M	Annapurna Canteen
Inauguration	11.00 to 1:00 P.M	Gautam Hall
Lunch Break	1:00 to 2:00 P.M	Annapurna Canteen
Parallel Sessions		
Parallel Sessions: - 1	2:00 to 4:00 P.M	Board Room-2
Parallel Sessions: - 2	2:00 to 4:00 P.M	Vivekanand Library
Parallel Sessions: - 3	2:00 to 4:00 P.M	Digital Classroom-1
Parallel Sessions: - 4	2:00 to 4:00 P.M	Digital Classroom-2
Tea Break	4:00 to 4:30 P.M	Annapurna Canteen
Certificate Distribution	4:30 to 5:00 P.M	Gautam Hall

Venue: -

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University,

**'Jyotirmay' Parisar, Sarkhej-Gandhinagar Highway,
Chharodi, Ahmedabad - 382 481**

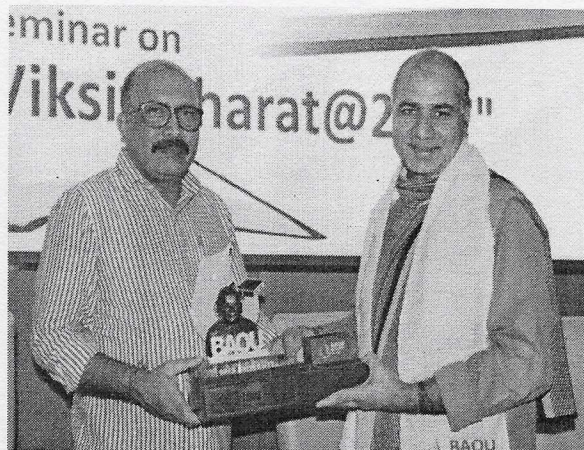
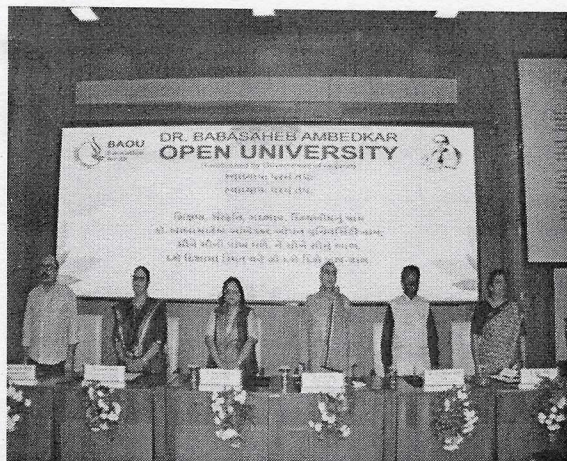
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Vivekanand Library
In association with
Raja Rammohun Roy Library Foundation
National Seminar on "Role of Libraries in Viksit Bharat@2047"
Program Schedule 4th Jan, 2025
Venue: - Gautam Hall

	Time	Sessions	
Breakfast / Registration	9:30 to 10:30 A.M	Breakfast	Annapurna Canteen
	9:30 to 11:00 A.M	Registration	
Inauguration Venue: - Gautam Hall	11.00 to 11.05 A.M	Light of the Lamp	
	11.05 to 11:10 A.M	University Song	
	11:10 to 11:20 A.M	Welcome Address	Dr. Mahesh Prasad Trivedi
	11:20 to 11:30 A.M	About Theme	Prof. Dr. Yogendra Parekh
	11:30 to 12:00 P.M	Keynote Speaker	Prof.Dr. K.P. Singh Professor, LIS Delhi University
	12:00 to 12:30 P.M	Guest of Honor	Prof.Dr. Uma Kanjilal Vice- Chancellor, IGNOU
	12:30 to 12:40 P.M	Hon. Vice Chancellor Speech	Prof. Ami Upadhyay Vice- Chancellor , BAOU
	12:40 to 12:50 P.M	Vote of Thanks	Dr. Nisha Sunil Joshi Convener , Director Student's Development
	12:50 to 1:00 P.M	National Anthem	
Lunch Break	1:00 to 2:00 P.M	Lunch Break	Annapurna Canteen
Parallel Sessions	2:00 to 4:00 P.M	Parallel Session	Paper Presentation
Tea Break	4:00 to 4:30 P.M	Tea Break	Annapurna Canteen
Certificate Distribution	4:30 to 5:00 P.M	Certificate Distribution	

Parallel Sessions	Time	Session Chair Person	Venue
Parallel Sessions: -1	2:00 to 4:00 P.M	Prof.(Dr.) Atul Bhatt	Board Room-2
Parallel Sessions: -2	2:00 to 4:00 P.M	Prof.(Dr.) Prayatkar Kanadiya	Vivekanand Library
Parallel Sessions: -3	2:00 to 4:00 P.M	Dr. Vaishali Bhavsar and Dr. Dipti Soni	Digital Class Room:- 1
Parallel Sessions: -4	2:00 to 4:00 P.M	Dr. Vaidehi Pandya	Digital Class Room:- 2

Inauguration

A national seminar was organized on the topic of “Role of Libraries in Viksit Bharat@2047”.

On January 4th, 2025, a national seminar on “Role of Libraries in Viksit Bharat@2047” was organized as a joint initiative between Dr. Babasaheb Ambedkar Open University's Vivekananda Library and the Raja Rammohun Roy Library Foundation, under the guidance and inspiration of Honourable Vice Chancellor Prof.(Dr.) Ami Upadhyay. In this seminar, experts from all over India deliberated with research papers on different topics. What role can libraries play in developing India?

Honourable Chancellor Prof. (Dr.) Ami Upadhyay addressed through the video message that India is the light of divine knowledge. Development can be done only through library and knowledge, that is why Bakhtiar Khilji set fire to the library of Nalanda. If we look at the development criteria of what we call developed nations today, it is how many inventions are made every year, how many patents are made every year, how much knowledge is created and researched on every year. So if we want to make our country developed by 2047, we should also consider these things.

The speakers presented their views on various topics like changing technologies of knowledge storage, importance of digital library, challenges and solutions, globalization and liberalization of information. In the inaugural session of the seminar the Chief Guest and Honourable Chancellor of Indira Gandhi National Open University Prof. Uma Kanjilal said in her speech that, in today's time, knowledge and innovation can only empower. She also expressed concern about the challenges facing libraries in online and distance education. Along with this, she spoke at length about the importance of library services and the role of librarians.

Prof. K P Singh- Professor, Department of Library and Information Science, University of Delhi. Presenting his thoughts, he said that today our libraries have done the work of collecting the Indian knowledge tradition that resonates all over the world. He said a line explaining the importance of library and book reading in life – “किताबों में डुके हुए सिर, किसी और के सामने डुके नहीं करते।” Which means that the heads which are immersed in books, shall not be lowered in front of anyone! Knowledge is power. Prof. Yogendra Parekh introduced the seminar and talked about its importance. Also, on this occasion Academic Director Dr. Mahesh Prasad Trivedi introduced all the guests and welcomed them verbally with mementos. Director of Gujarat Regional Center of Indira Gandhi National Open University and Member of Governing Body of BAOU Dr. Avani Trivedi, Mr. Yatin Patel, Mr. Jayesh Patel were especially present. A large number of researchers, librarians, researchers and students were present in the program. The Inauguration session was host by Dr. Ashish Kumar Singh. The entire program was conducted by Dr. Nisha Joshi, Mr. Rohitkumar Parmar, Ms. Divya Darji. A total of 156 participants joined this seminar. A total of 65 research papers were presented by researchers on different topics. At the end of the program the convener of the seminar Dr. Nisha Joshi thanked everyone with vote of thanks.

“રોલ ઓફ લાઇબ્રેરી ઇન વિકસિત ભારત@2047” વિષય ઉપર રાષ્ટ્રીય સેમિનાર
નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

તા. 4 જાન્યુઆરી, 2025 ના રોજ ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના વિવેકાનંદ લાઇબ્રેરી અને રાજા રામમોહન રોય લાઇબ્રેરી ફાઉન્ડેશનના સંયુક્ત ઉપક્રમે “રોલ ઓફ લાઇબ્રેરી ઇન વિકસિત ભારત@2047” વિષય પર યુનિવર્સિટીના માનનીય કુલપતિશ્રી પ્રો. ડૉ. અમી ઉપાધ્યાયના માર્ગદર્શન અને પ્રેરણા સાથે રાષ્ટ્રીય સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ સેમિનારમાં સમગ્ર ભારતમાંથી વિષય નિષ્ણાતોએ જુદા જુદા વિષયો ઉપર શોધપત્રો સાથે વિચાર વિમર્શ કરવામાં આવ્યો. વિકસિત ભારતમાં લાઇબ્રેરીની શું ભૂમિકા હોય શકે? જ્ઞાન સંગ્રહની બદલાતી તકનીકો, ડિજિટલ લાઇબ્રેરીનું મહત્ત્વ, પડકારો અને સમાધાન, માહિતીનું વૈશ્વિકીકરણ અને ઉદારીકરણ જેવાં વિવિધ વિષયો ઉપર વક્તાઓએ પોતાના વિચારો રજૂ કર્યા હતા.

સેમિનારના ઉદ્ઘાટન સત્રમાં માનનીય કુલપતિશ્રી પ્રો. ડૉ. અમી ઉપાધ્યાયે વિડીયો દ્વારા સંબોધતા કહ્યું હતું કે, ભા એટલે પ્રકાશ અને રત એટલે મઝન એટલે કે દિવ્ય જ્ઞાનના પ્રકાશમાં રત એટલે ભારત. જ્ઞાન પિપાસુઓ જ્ઞાનની શોધ કરે છે તેથી કેટલાંક વિદેશી અભ્યાસીઓ ભારતમાં જ્ઞાન સાધના માટે આવ્યા હોવાના પ્રમાણ છે. આજે આપણે જેને વિકસિત રાષ્ટ્રો કહીએ છીએ તેના વિકાસના માપદંડો જોઈએ તો દર વર્ષે કેટલી શોધો થાય છે, દર વર્ષે કેટલા પેટેન્ટ થાય છે, દર વર્ષે કેટલા જ્ઞાનનું સૃજન થાય છે તે છે. તેથી આપણે 2047 સુધીમાં આપણા દેશને વિકસિત બનાવવો હોય તો આપણે પણ આ બાબતોને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.

મુખ્ય અતિથિ અને ઇન્ડિરા ગાંધી નેશનલ ઓપન યુનિવર્સિટીના આદરણીય કુલપતિશ્રી પ્રો. ઉમા કાનજીલાલે પોતાના વક્તવ્યમાં કહ્યું હતું કે,- આજના સમયમાં નોલેજ અને ઇનોવેશનથી જ એમ્પાવર થઈ શકાય. લાઇબ્રેરી એ નોલેજનું હબ છે, શીખવા માટેની શ્રેષ્ઠ જગ્યા છે ત્યાં વિવિધ વિષયોની જાણકારી મળે છે. સાથે તેમણે ઓનલાઈન અને દૂરસ્થ શિક્ષણમાં લાઇબ્રેરી સામેના પડકારો વિશે ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી. આ સાથે તેમણે લાઇબ્રેરીની સર્વિસના મહત્ત્વ અને લાઇબ્રેરીયનની ભૂમિકા વિશે વિસ્તારથી વાત કરી હતી.

ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાન વિભાગ દિલ્હી યુનિવર્સિટીના પ્રો.કે.પી.સિંહે પોતાના વિચાર રજૂ કરતા જણાવ્યું હતું કે, આજે સમગ્ર વિશ્વમાં ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાનો ડંકો વાગે છે તેને સંગ્રહ કરવાનું કાર્ય આપણા ગ્રંથાલયોએ કર્યું છે. તેમણે લાઇબ્રેરી અને જીવનમાં પુસ્તક વાંચનનું મહત્ત્વ સમજાવતા

એક પંક્તિ કહી હતી - “કિતાબો મેં ઝુકે હુએ સિર કિસી ઓર કે સામને ઝૂકા નહિ કરતે.” તેમણે નોલેજ ઈઝ પાવરના મહત્ત્વ વિશે પણ વાત કરી હતી.

પ્રો. યોગેન્દ્ર પારેખે સેમિનારનો પરિચય અને તેના મહત્ત્વ વિશે વાત કરી હતી. તેમજ આ તકે એકેડેમિક નિયામક ડૉ. મહેશપ્રસાદ ત્રિવેદીએ સૌ અતિથિઓનો પરિચય કરાવ્યો હતો તથા શાબ્દિક સ્વાગત કરી સ્મૃતિ ચિન્હો અને ખેસ સાથે સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. ઈન્દિરા ગાંધી નેશનલ ઓપન યુનિવર્સિટીના ગુજરાત પ્રાદેશિક કેન્દ્રના નિયામક અને BAOUના સત્તા મંડળના સભ્ય ડૉ. અવની ત્રિવેદી, શ્રી યતિન પટેલ, શ્રી જયેશ પટેલની વિશેષ ઉપસ્થિતિ રહી હતી. કાર્યક્રમમાં બહોળી સંખ્યામાં સંશોધકો, ગ્રંથપાલો, શોધછાત્રો અને વિદ્યાર્થીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા તે અંતર્ગત વિવિધ Parallel Sessions માં વિદ્યાર્થીઓ ફેકલ્ટી મેમ્બર, ગ્રંથપાલ દ્વારા કુલ 65 papers નું Presentation કરવામાં આવ્યું હતું.

સમગ્ર કાર્યક્રમનું આયોજન ડૉ. નિશા જોષી, શ્રી.રોહિતકુમાર પરમાર, સુશ્રી દિવ્યા દરજી દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. ઉદઘાટન સત્રનું સંચાલન શ્રી આશિષ કુમાર સિંઘ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. કાર્યક્રમના અંતે સેમિનારના સંયોજક ડૉ. નિશા સુનિલ જોષીએ આયોજન સૌનો આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો.

विकसित भारत में पुस्तकालयों की भूमिका@2047 विषय पर राष्ट्रीय सेमिनार का आयोजन किया गया।

डॉ. बाबासाहेब अम्बेडकर मुक्त विश्वविद्यालय में विवेकानन्द पुस्तकालय और राजा राममोहन राय पुस्तकालय फाउंडेशन ने संयुक्त रूप से 'विकसित भारत में पुस्तकालय की भूमिका@2047' विषय पर वित्त पोषित किया। 4 जनवरी को विश्वविद्यालय के माननीय कुलाधिपति प्रो. डॉ. अमी उपाध्याय के मार्गदर्शन में राष्ट्रीय सेमिनार का आयोजन किया गया। इस अवसर पर अकादमिक निदेशक डॉ. महेशप्रसाद त्रिवेदी ने सभी अतिथियों का परिचय कराया तथा स्मृति चिन्ह एवं पुष्पगुच्छ देकर उनका मौखिक स्वागत किया। इस सेमिनार में पूरे भारत से आये विषय विशेषज्ञों ने विभिन्न विषयों पर निष्कर्ष प्रस्तुत किये एवं चर्चा की। भारत के विकास में पुस्तकालय क्या भूमिका निभा सकते हैं? वक्ताओं ने ज्ञान भंडारण की बदलती प्रौद्योगिकियों, डिजिटल लाइब्रेरी के महत्व, चुनौतियां और समाधान, वैश्वीकरण और सूचना के उदारीकरण जैसे विभिन्न विषयों पर अपने विचार प्रस्तुत किए।

माननीय कुलाधिपति प्रो. डॉ. अमी उपाध्याय ने वीडियो के माध्यम से संबोधित करते हुए कहा कि भारत ईश्वरीय ज्ञान का प्रकाश है। जैसे-जैसे ज्ञान चाहने वाले लोग ज्ञान की तलाश करते हैं, ज्ञान साधना के लिए कई विदेशी विद्वानों के भारत आने के प्रमाण मिलते हैं। पुस्तकालय और ज्ञान से ही विकास हो सकता है, इसीलिए बख्तियार खिलजी ने नालंदा के पुस्तकालय में आग लगवा दी। यदि हम आज जिसे विकसित राष्ट्र कहते हैं उसके विकास मानदंड को देखें, तो यह है कि हर साल कितने आविष्कार होते हैं, हर साल कितने पेटेंट होते हैं, हर साल कितना ज्ञान पैदा होता है। इसलिए यदि हम अपने देश को 2047 तक विकसित बनाना चाहते हैं तो हमें इन बातों पर भी विचार करना चाहिए।

सेमिनार के उद्घाटन सत्र में मुख्य अतिथि एवं इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विश्वविद्यालय के माननीय कुलाधिपति प्रो. उमा कांजीलाल ने अपने भाषण में कहा कि आज के समय में ज्ञान और निवेश सशक्त हो सकता है। उन्होंने AI पर विशेष बल देते हुए पुस्तकालयों को AI के सदुपयोग की सलाह दी। पुस्तकालय ज्ञान का केंद्र है, सीखने के लिए सबसे अच्छी जगह है, इसमें विभिन्न विषयों पर ज्ञान होता है। सेवन ने ऑनलाइन और दूरस्थ शिक्षा में पुस्तकालयों के सामने आने वाली चुनौतियों के बारे में अपनी चिंता व्यक्त की। इसके साथ ही उन्होंने पुस्तकालय सेवाओं के महत्व और पुस्तकालयाध्यक्षों की भूमिका के बारे में विस्तार से बात की।

दिल्ली विश्वविद्यालय के पुस्तकालय एवं सूचना विज्ञान विभाग के प्रो. के.पी.सिंह ने अपने विचार प्रस्तुत करते हुए कहा कि आज हमारे पुस्तकालयों ने भारतीय ज्ञान परंपरा को संजोने का काम किया है, जिसकी गूंज पूरे विश्व में है। उन्होंने जीवन में पुस्तकालय और

पुस्तक पढ़ने के महत्व को समझाते हुए एक पंक्ति कही - "किताबों में झुके हुए सर किसी और के सामने झुके नहीं करते।" उन्होंने ज्ञान ही शक्ति है के महत्व के बारे में भी बताया। प्रो. योगेन्द्र पारेख ने सेमिनार की प्रस्तावना और उसके महत्व के बारे में बताया। साथ ही इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विश्वविद्यालय के गुजरात क्षेत्रीय केंद्र के निदेशक और बीएओयू(BAOU)के साथी निकाय के सदस्य डॉ. अवनि त्रिवेदी, श्री यतीन पटेल, श्री जयेश पटेल की विशेष उपस्थिति रही। कार्यक्रम में बड़ी संख्या में शोधकर्ता, पुस्तकालयाध्यक्ष, शोधकर्ता और छात्र उपस्थित थे। उद्घाटन सत्र की मेजबानी डॉ. आशीष कुमार सिंह ने की। पूरे कार्यक्रम का संचालन डॉ. निशा जोशी, श्री रोहितकुमार परमार, सुश्री दिव्या दर्जी ने किया। इस सेमिनार में कुल 156 प्रतिभागी शामिल हुए। शोधकर्ताओं ने अलग-अलग विषयों पर कुल 65 शोध पत्र प्रस्तुत किए। कार्यक्रम के अंत में सेमिनार की संयोजिका डॉ. निशा जोशी ने सभी का आभार व्यक्त किया।